

کودکان چگونه نقاشی می‌آموزند؟

نگاهی علمی به توانایی‌های هنری پایه‌های اول تا سوم

نویسنده: مژگان (ام‌البنی) خیرخواه

آنچه شما روایت کرده‌اید

پسری که می‌خواست «درست» بکشد

پسر هفت‌ساله‌ای روی کاغذ شکل‌هایی می‌کشید که برای خودش معنای واضحی داشت: یک درخت «پخمه»، خورشیدی «با دندان»، و خانه‌ای که «سه طبقه‌ی مخفی» داشت. اما هر بار که نقاشی‌اش را نگاه می‌کرد، زیر لب می‌گفت: «این واقعی نیست... درستش نمی‌کشم.» او هنوز نمی‌دانست که در مرحله‌ای از رشد قرار دارد که طبق پژوهش‌های هنری کودکان، «تخیل و بیان شخصی» پایه‌ی یادگیری است و بازنمایی دقیق، سال‌ها بعد شکل می‌گیرد.

دختری که هر نقاشی را پاره می‌کرد

در یکی از کلاس‌ها، دختر کوچکی هر بار که خطی روی کاغذ می‌کشید، چند لحظه به آن نگاه می‌کرد، اخم کوچکی می‌کرد و کاغذ را آرام از وسط پاره می‌کرد. بعد هم بدون حرف، آن را در سطل می‌انداخت و یک برگه تازه برمی‌داشت. آموزگار کنار او نشست و فقط گفت: «می‌خواهی یک بار نگهش داریم؟» دختر گفت: «نه... هنوز اون چیزی نشده که باید بشه.» این رفتار برای او نشانه‌ی کمال‌گرایی نبود؛ بیشتر نشان می‌داد کودک هنوز دارد «زبان تصویری» خودش را پیدا می‌کند و هر بار، میان آنچه در ذهن دارد و آنچه روی کاغذ می‌آید، تفاوتی حس می‌کند که برایش قابل توضیح نیست.

این اصلاً شبیهش نیست

در یکی از کلاس‌های پایه دوم، پسری پشت میز نشسته بود و با دقت به طرح نیمه‌کاره‌اش نگاه می‌کرد. چند خط ساده کشیده بود، اما انگار آن خطوط برایش کافی نبودند. ناگهان با عصبانیت کاغذ را از وسط پاره کرد و زیر لب گفت: «این اصلاً شبیهش نیست... بلد نیستم واقعی بکشم.» آموزگار آرام کنارش نشست و کاغذ تازه‌ای جلوی او گذاشت. پسر بدون

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

کانون روانشناسی ساینرد

نگاه کردن گفت: «هر کاری می‌کنم درست از آب درنمی‌آید.» این خشم کودک از کسی نبود؛ از فاصله‌ای بود که میان تصویر ذهنی‌اش و توان دست‌های کوچکش وجود داشت—فاصله‌ای کاملاً طبیعی در سن او، اما برای خودش ناکامی بزرگی به نظر می‌رسید.

پیش‌گفتار: یادگیری نقاشی در سال‌های دبستان چه ضرورتی دارد؟

در سال‌های ابتدایی دبستان، نقاشی برای کودک تنها یک «فعالیت هنری» نیست؛ بخشی از رشد شناختی و هیجانی اوست. پژوهشگران بزرگ آموزش هنر کودکان، از جمله ویکتور لوئینفلد و هاوارد گاردنر، تأکید می‌کنند که کودک در این سن بیشتر از آنکه به «بازنمایی دقیق» فکر کند، در حال ساختن «زبان تصویری شخصی» است؛ زبانی که به او کمک می‌کند تجربه‌ها و احساساتش را معنا کند.

اما نکته‌ای که در مطالعات جدیدتر آموزش هنر—به‌ویژه در آثار لوونی فریدمن، هریت مک‌لوگان و نیز پژوهش‌های جورجیو واساری در زمینه ادراک بصری کودک—به‌روشنی دیده می‌شود این است که گرایش کودک به «واقعی کشیدن» اغلب ناشی از فشارهای بیرونی است، نه نیاز درونی او.

در محیط‌هایی که والدین، معلمان یا حتی خود نظام آموزشی به نتیجه‌ی «قابل ارائه» یا «زیبا» اهمیت بیشتری می‌دهند، کودکان به تدریج یاد می‌گیرند که ارزش نقاشی در «شبیه‌بودن» است. این پیام معمولاً مستقیم گفته نمی‌شود، اما از طریق مقایسه، تشویق گزینشی، یا توجه زیاد به آثار واقع‌گرایانه منتقل می‌شود. به گفته‌ی فریدمن، کودک در این شرایط نه به سمت تخیل، بلکه به سمت تقلید هل داده می‌شود.

در نتیجه، فاصله‌ای که به‌طور طبیعی میان توان دست‌ها و تصویر ذهنی کودک وجود دارد، با فشار بیرونی بزرگ‌تر احساس می‌شود. این همان فاصله‌ای است که گاهی باعث خشم، ناامیدی و حتی پاره‌کردن کاغذ می‌شود—رفتاری که در بسیاری از کلاس‌های هنر ابتدایی مشاهده می‌شود و معنایش «ناتوانی» نیست؛ بلکه بازتاب تلاش کودک برای رسیدن به انتظاری است که هنوز برای سن او ممکن نیست.

پژوهش‌های گاردنر نیز همین نکته را تأیید می‌کنند:

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

وقتی کودک احساس می‌کند ارزش نقاشی به «درست بودن» وابسته است، مسیر طبیعی رشد هنری‌اش دچار وقفه می‌شود، چون تخیل و تجربه آزاد جای خود را به اضطراب ارزیابی می‌دهد.

بنابراین، یکی از مهم‌ترین دانسته‌ها برای والدین و مسئولان مدرسه این است که مهارت واقع‌گرایانه در نقاشی هدف دوره‌ی دبستان نیست. طبق طبقه‌بندی مراحل رشد هنری لوئینفلد، کودکان ۶ تا ۹ سال در مرحله‌ای قرار دارند که پایه‌اش «تخیل، تجربه‌کردن و کشف» است، و فشار برای بازنمایی دقیق نتیجه معکوس دارد.

بخش اول: مراحل رشد هنری کودکان بر اساس لوئینفلد

پژوهش‌های ویکتور لوئینفلد نشان می‌دهد که رشد هنری کودکان یک مسیر خطی و قابل‌پیش‌بینی نیست؛ بلکه مجموعه‌ای از «مرحله‌های ادراکی» است که هر مرحله ابزارهای تازه‌ای به کودک می‌دهد. مهم‌ترین نکته‌ای که لوئینفلد بر آن تأکید می‌کند این است که هیچ‌کدام از این مراحل را نمی‌توان سرعت داد یا از آن پرید؛ زیرا هر مرحله یک بخش از رشد شناختی و هیجانی کودک را می‌سازد.

در پایه‌های اول تا سوم دبستان، سه مرحله اصلی دیده می‌شود:

۱. مرحله پیش‌طرحواره (تقریباً ۴ تا ۷ سال)

این مرحله هم‌زمان با پایه اول و بخش‌هایی از پایه دوم دیده می‌شود.

ویژگی‌ها

- کودک خطوط و اشکالی می‌کشد که بازتاب احساسات و تجربه‌های درونی او هستند، نه بازنمایی بیرونی.
- نقاشی‌ها تابع «منطق کودکانه» هستند: خورشید با چهره، انسان با دست‌های کشیده، خانه‌ای که از داخل دیده می‌شود و...
- ادراک فضایی هنوز شکل نگرفته؛ بنابراین کودک نمی‌تواند روابط اندازه و پرسپکتیو را تشخیص دهد.
- جزئیات محدودند و بیشتر بر اساس «اهمیت» اضافه یا حذف می‌شوند، نه شباهت.

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی سایبرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

اهمیت این مرحله

به گفته‌ی لوینفلد، این مرحله زبان تصویری کودک را پایه‌گذاری می‌کند. هرگونه فشار برای بازنمایی دقیق، ساختار این زبان را مختل می‌کند و کودک را وارد مسیر تقلید می‌برد، نه رشد خلاق.

۲. مرحله طرحواره (تقریباً ۷ تا ۹ سال)

این مرحله معمولاً پایه‌ی دوم و سوم دبستان را شامل می‌شود.

ویژگی‌ها

- کودک یک «الگوی ثابت» برای هر چیز می‌سازد؛ مثلاً همیشه انسان را با یک ترکیب مشخص می‌کشد.
- در این سن، کودکان مفهوم ثبات شیء را درک می‌کنند و طرحواره‌ها را بارها تکرار می‌کنند.
- بازنمایی دقیق هنوز خارج از توان آنان است، چون هماهنگی حرکتی-بینایی هنوز کامل نشده است.
- تخیل همچنان قدرت اصلی نقاشی است و بسیاری از عناصر نمادین‌اند.

اهمیت این مرحله

لوینفلد تأکید می‌کند که اگر کودک در این دوره احساس امنیت و آزادی کند، «طرحواره‌ها» به ابزار خلاقیت تبدیل می‌شوند. اما اگر کودک احساس کند باید «واقعی» بکشد، طرحواره‌ها برایش تبدیل به منبع ناکامی می‌شوند، چون تلاش می‌کند چیزی را بازنمایی کند که توان حرکتی‌اش هنوز اجازه نمی‌دهد.

۳. مرحله واقع‌گرایی ابتدایی (تقریباً ۹ تا ۱۲ سال)

این مرحله معمولاً پایه‌های چهارم به بعد است و هنوز به‌طور کامل واقع‌گرایانه نیست.

ویژگی‌ها

- کودک کم‌کم روابط فضایی را درک می‌کند.
- جزئیات بیشتری اضافه می‌کند، اما هنوز از نظر تکنیکی به مهارت بزرگسالان نزدیک نیست.

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- حساسیت نسبت به «درست بودن» بیشتر می‌شود.
- کودک تازه وارد دوره‌ای می‌شود که می‌تواند بازنمایی را **یاد بگیرد**—نه آنکه از او در دوره‌های قبلی انتظار برود.

اهمیت این مرحله

خطای آموزشی رایج این است که والدین تصور می‌کنند کودک پایه اول، دوم یا سوم باید «واقعی» بکشد، در حالی که ظرفیت بازنمایی تازه در **اواخر دبستان** شکل می‌گیرد.

پژوهش‌های لوئینفلد و تکمیل‌های گاردنر نشان می‌دهد که:

«واقعی کشیدن» یک مهارت دیررس است، نه زودرس.

کودک در پایه‌های اول تا سوم هنوز در مرحله‌ای است که «نوشتن با تصویر» یاد می‌گیرد، نه «بازنمایی دقیق».

فشار برای واقعی کشیدن در این سن باعث موارد زیر می‌شود

- خشم
- پاره کردن کاغذ
- احساس شکست
- اجتناب از نقاشی
- توقف رشد خلاق

بخش سوم: کودکان چه زمانی برای یادگیری بازنمایی (حجم، پرسپکتیو، نسبت‌ها) آماده می‌شوند؟

و در این بخش دقیقاً توضیح می‌دهیم که بر اساس پژوهش‌های لوئینفلد، بریته ویلسون، گاردنر و مطالعات ادراک بصری گیسون چه مهارت‌هایی (حجم، پرسپکتیو، نسبت‌ها، سایه‌روشن) در چه سنی قابل اکتساب‌اند و چرا کودک پایه اول، دوم و سوم هنوز از نظر نوروسایکولوژیک نمی‌تواند «واقعی» بکشد. پژوهش‌های علوم شناختی هنر نشان می‌دهد که مهارت‌های بازنمایی (یعنی آنچه بزرگسالان «نقاشی واقعی» می‌نامند) وابسته به مجموعه‌ای از توانایی‌های پیچیده‌اند:

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- ادراک عمق
- شناخت روابط فضایی
- هماهنگی چشم و دست
- توجه پایدار
- درک نسبت‌ها
- توانایی تحلیل شکل
- و تفکیک «دیدن» از «دانستن» (به تعبیر گاردنر)

این توانایی‌ها در سنین پایین هنوز کامل نمی‌شوند. در واقع، سه پژوهشگر کلیدی در این حوزه—لوئینفلد، بریته ویلسون و هاوارد گاردنر—نشان داده‌اند که:

◆ ۱. درک حجم (3D form perception)

طبق تحقیقات ادراک بصری جی. جی. گیلسون، کودکان تا حدود ۸ یا ۹ سالگی «حجم» را بیشتر حس می‌کنند تا تحلیل. در کلاس اول تا سوم:

- کودک حجم را می‌داند، اما نمی‌تواند بازنمایی کند.
- می‌فهمد سیب گرد است، اما آن گردی را تصویری ترجمه نمی‌کند.
- توان واقعی بازنمایی حجم حدود ۹ تا ۱۰ سالگی به تدریج ظاهر می‌شود.

◆ ۲. درک نسبت‌ها (Proportional relationships)

این مهارت به شدت وابسته به رشد قشر پیش‌پیشانی و هماهنگی بینایی-حرکتی است.

طبق پژوهش‌های لوونی فریدمن و روزنشتاین:

در پایه اول تا دوم (۶-۸ سال):

- نسبت‌ها ذهنی‌اند، و به هیچ وجه مشاهده‌محور نیستند

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- کودک چیز مهم را بزرگ‌تر می‌کشد و چیز کم‌اهمیت را کوچک‌تر
- این اتفاق «اشتباه» نیست؛ نشانه سلامت رشد هنری است
- توان واقعی تحلیل نسبت‌ها از ۹ تا ۱۱ سالگی به تدریج شروع می‌شود.

۳. پرسپکتیو (Perspective)

به گفته‌ی بریت ویلسون، پرسپکتیو یکی از آخرین مهارت‌هایی است که شکل می‌گیرد.

در سنین ۶-۸ سال:

- کودک خطوط دور را موازی می‌بیند
- مفهوم «نقطهٔ گریز» هنوز برای مغزش قابل فهم نیست
- اشیا را به شکلی نمادین می‌کشد، نه فضایی
- توان واقعی درک پرسپکتیو حدود ۱۰ تا ۱۲ سالگی و در برخی کودکان حتی دیرتر.

۴. سایه‌روشن (Shading)

این مهارت وابسته است به:

- ادراک نور
- مفهوم جهت
- توانایی تبدیل ارزش‌های نوری به ارزش‌های خاکستری
- پژوهش‌های آدلاید کیمر نشان می‌دهد توان سایه‌روشن واقعی در ۱۱ تا ۱۲ سالگی ظهور می‌کند.

◆ نتیجهٔ کلیدی

اکثر توان‌هایی که والدین «نقاشی واقعی» می‌نامند، تا حدود سن ۱۰ تا ۱۲ سالگی اصلاً قابل آموزش نیستند. پیش از این سن، مغز کودک هنوز در دوره‌ای است که:

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی سایرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- «تجربه‌ی تصویری» را می‌سازد
- نمادهای تصویری را سازمان‌دهی می‌کند
- هماهنگی دست و چشم را توسعه می‌دهد
- و تخیل، موتور اصلی یادگیری است

به همین دلیل است که لویثفلد هشدار می‌دهد که هرگونه فشار برای بازنمایی دقیق قبل از بلوغ ادراکی، روند طبیعی رشد هنری را مختل می‌کند و کودک را از آزمایش‌گری دور می‌سازد.

بخش چهارم: چرا انتظار «واقعی کشیدن» در پایه‌های اول تا سوم اشتباه است؟

پژوهش‌های آموزش هنر در ۷۰ سال گذشته یک پیام مشترک دارند:

کودک تا حدود ده‌سالگی هنوز در مرحلهٔ نمادپردازی و کشف است، نه بازنمایی دقیق.

با این حال، در بسیاری از مدارس ابتدایی، فشار آشکاری—گاه مستقیم و گاه ناگفته—برای «خوب کشیدن» وجود دارد. این فشار از سه محل شکل می‌گیرد:

- تصورات فرهنگی درباره «نقاشی خوب»
- مقایسه‌ی کارها با همسالان
- انتظار والدین یا معلمان از «شباهت به واقعیت»

اما از دیدگاه علمی، این فشارها در سنین پایین نه تنها کمکی نمی‌کنند، بلکه به چند دلیل می‌توانند رشد طبیعی هنری کودک را مختل کنند:

۱. عدم انطباق با مرحلهٔ رشد ادراکی

طبق نظریهٔ لویثفلد، کودک در پایه‌های اول و دوم هنوز در مرحلهٔ «پیش‌طرحواره» است و نقاشی‌هایش زبان نمادین دارد. در این دوره:

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- کودک مفهوم عمق را درک نمی‌کند
- نسبت‌ها را بر اساس اهمیت می‌کشد
- خط افق یا پرسپکتیو برایش معنایی ندارد
- هماهنگی چشم و دست در مرحله رشد اولیه است

بنابراین توقع شباهت دقیق، توقعی بالاتر از توان واقعی اوست.

۲. جلوگیری از رشد خلاقیت

به گفته‌هاوارد گاردنر، خلاقیت در کودکان زمانی اوج می‌گیرد که «طرحواره‌ها» آزادانه گسترش یابند. وقتی کودک مجبور می‌شود مشابه عکس یا مشابه یک مدل ثابت بکشد، خلاقیت جای خود را به تقلید می‌دهد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند: هرچه آموزش هنر در سن پایین «مهارت‌محور» شود باعث می‌شود که خلاقیت طولانی‌مدت کودک کاهش می‌یابد.

۳. ایجاد اضطراب عملکرد (Performance Anxiety)

مطالعات «فریدمن» و «مک‌لوگان» نشان می‌دهند که فشار برای درست کشیدن باعث می‌شود

- کودک از نقاشی دوری کند
- اشتباه کردن را تهدید ببیند
- کاغذ را پاره کند
- یا فعالیت را نیمه‌تمام رها کند

این رفتارها نشانه مشکل نیستند؛ نشانه این هستند که کودک در مرحله نامناسبی قرار گرفته است.

۴. شکل‌گیری کمال‌گرایی زودرس

وقتی کودک مدام می‌شنود «واقعی‌تر بکش»، «این شبیه نیست» یا «این‌طور درست نیست»، به تدریج یاد می‌گیرد:

- ارزش کارش در نتیجه است، نه فرایند

www.psnynerds.com

www.psnynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

کانون روانشناسی مایرد

- اشتباه کردن خطرناک است

- چیزی که در ذهنش دارد، باید بدون نقص روی کاغذ بیاید

در این شرایط، کاغذ پاره کردن بخشی از تلاش برای رسیدن به «تصویر ایده‌آل اما ناممکن» است.

۵. توقف رشد تصویری

پژوهش‌های آموزش هنر نشان می‌دهد که کودکی که در سنین پایین تحت فشار بازنمایی قرار می‌گیرد، معمولاً در همان مرحله «گیر می‌کند». به تعبیر لوئینفلد:

فشار برای واقع‌گرایی، مسیر طبیعی رشد بصری را متوقف می‌کند و کودک را از تصویرسازی آزاد دور می‌سازد.

این یعنی کودک نه تنها بهتر نمی‌کشد، بلکه در آینده نیز احتمالاً با «ترس از شروع» روبه‌رو می‌شود.

۶. بی‌توجهی به نیازهای عاطفی کودک

نقاشی برای بسیاری از کودکان یک «فضای درونی» است، نه یک نمایش بیرونی. وقتی تمرکز از تجربه شخصی به نتیجه نهایی منتقل می‌شود، کودک فرصت‌هایی را از دست می‌دهد. این فرصت‌ها که از دست می‌روند عبارتند از

- تنظیم هیجان
- بیان تجربه
- و رشد تخیل

جمع‌بندی این بخش

انتظار بازنمایی دقیق در پایه‌های اول تا سوم، به دلیل:

- ناهماهنگی با مرحله رشد
- تضعیف تخیل
- افزایش اضطراب عملکرد

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- شکل‌گیری کمال‌گرایی
- و توقف رشد تصویری

در عمل باعث می‌شود کودک نه تنها بهتر نکشد، بلکه از نقاشی فاصله بگیرد.

بخش پنجم: نقش مدرسه و معلم هنر — کلاس نقاشی استاندارد در پایه‌های اول تا سوم چگونه است؟

پایه‌های اول تا سوم، هسته شکل‌گیری «تفکر تصویری» کودک‌اند. بنابراین نقش مدرسه و آموزگار در این سن «آموختن نقاشی واقعی» نیست؛ بلکه آزاد کردن تخیل، تقویت هماهنگی‌های حرکتی، ایجاد امنیت هیجانی، و شکل‌دادن به زبان شخصی کودک است. در پژوهش‌های «لوئینفلد»، «بریته ویلسون»، «فریدمن» و همچنین در برنامه‌های آموزشی معتبر مانند *Reggio Emilia* و *TAB (Teaching for Artistic Behavior)*، یک کلاس استاندارد هنر برای این گروه سنی ویژگی‌های مشخصی دارد.

۱. هدف اصلی کلاس: تجربه‌گری، نه نتیجه‌محوری

آموزش هنر در این سن باید محورش بر «فرایند» باشد و به هیچ وجه تاکید بر «اثر نهایی نداشته باشد. این یعنی:

- کودک آزادانه تجربه می‌کند
- آزمون و خطا طبیعی است
- نقاشی‌ها قرار نیست شبیه واقعیت باشند
- آنچه ارزش دارد، مسیر خلق است، نه شباهت اثر نهایی

طبق توضیحات «گاردنر»، این نوع یادگیری باعث رشد تفکر خلاق و حل مسئله می‌شود.

۲. فعالیت‌ها باید چندحسی و متنوع باشند

کودکان در این دوره از تنوع حسی یاد می‌گیرند:

- نقاشی با مداد، پاستل، آبرنگ

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

- کار با پایپه ماشه یا خاک رس
- چاپ ساده
- رنگ گذاری بدون موضوع مشخص
- کار با اشکال بزرگ روی کاغذهای بزرگ

پژوهش‌های «الوییز تورنس» نشان می‌دهد که این تنوع در سال‌های ابتدایی دبستان به رشد اعتماد به نفس هنری منجر می‌شود.

۳. موضوعات باید باز و انعطاف‌پذیر باشند

در آموزش استاندارد، توضیح موضوعات این سن معمولاً این‌گونه است:

- «امروز چیزی بکش که در ذهنت هست»
- «یک موجود خیالی بساز»
- «خانه‌ای بکش که احساسش می‌کنی، نه لزوماً می‌بینی اش»
- «با خط‌های منحنی و شکسته بازی کن و ببین چه می‌شود»

موضوعات بسته و نتیجه‌محور («سیب را مثل عکس بکش») در این سن توصیه نمی‌شوند.

۴. بازخورد آموزگار باید تشویق‌کننده فرایند باشد، نه قضاوت نتیجه

آموزگار در این دوره باید از جملاتی استفاده کند که فرایند را تقویت می‌کنند:

- «به نظر می‌رسد خطوط امروز انرژی دارند.»
- «چه جالب، این بخشش رو با فشار کم رنگ کشیدی.»
- «به نظر می‌اد این قسمت رو چند بار امتحان کردی.»

بازخوردهای درست یا غلط، زیبا یا نازیبا، فقط اضطراب کودک را افزایش می‌دهند.

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵

۵. محیط باید امن، بی قضاوت و آرام باشد

تحقیقات نشان می‌دهد کودک زمانی خلاق می‌شود که:

- احساس مقایسه نشود
- آثارش به عنوان "شعر تصویری" دیده شوند
- بتواند بدون ترس از اشتباه، از نو شروع کند
- اجازه مکث و برگشت داشته باشد

در بسیاری از کلاس‌ها دیده می‌شود که فقط سکوت یا رفتار آرام نیست که محیط امن می‌سازد؛ **بی قضاوتی** مهم‌ترین عنصر است.

۶. کلاس باید ابزار رشد حرکتی باشد

کودکان هنوز در مرحله تقویت هستند.

- کنترل فشار دست
- حرکت مچ
- خط مستقیم و منحنی
- هماهنگی چشم و دست

بنابراین بخش مهمی از کلاس هنر، در واقع «تمرین پیش‌نیاز» برای تمام مهارت‌های آینده است. به گفته لوتینفلد، کودک زمانی می‌تواند وارد بازنمایی شود که بدن نیز همراه ذهن رشد کرده باشد.

۷. فضای نمایش آثار باید انتخابی و داوطلبانه باشد

در سنین پایین، نباید کودک را مجبور کرد اثری را که دوست ندارد نشان دهد. نمایش آثار باید:

- اختیاری
- محدود به آنچه کودک آماده نشان دادنش است
- و عاری از مقایسه باشد

این بخش به رشد عزت نفس هنری کمک زیادی می‌کند.

۸. وظیفهٔ مدرسه: برقراری انتظارات واقع‌بینانه برای والدین

یکی از نقش‌های مهم مدرسه این است که:

- به والدین توضیح دهد این سن، سن کشف و تجربه است
- برای آن‌ها باورهای علمی دربارهٔ مراحل رشد هنری را قابل فهم کند
- مشخص کند هدف کلاس هنر «تصویرسازی آزاد» است، نه «نقاشی شبیه عکس»
- والدین را از مقایسهٔ بچه‌ها بازدارد
- به آن‌ها نشان دهد که «بی‌قاعده کشیدن» بخشی طبیعی و ارزشمند از رشد است

این ارتباط مؤثر، بخش بزرگی از سوء تفاهم‌ها را برطرف می‌کند.

جمع‌بندی این بخش

کلاس نقاشی استاندارد برای پایه‌های اول تا سوم باید ویژگی‌های زیر را داشته باشد.

- آزاد
- تجربه محور
- چندحسی
- بدون فشار بازنمایی
- با تمرکز بر رشد حرکتی و تخیل
- و همراه با بازخوردهای توصیفی، نه قضاوتی

در چنین فضایی، کودک زبان تصویری خود را پیدا می‌کند و وقتی به سن مناسب بازنمایی می‌رسد، می‌تواند با اعتماد و آزادی وارد آن مرحله شود—نه با ترس، خشم یا احساس ناتوانی.

www.psynerds.com

www.psynerd.ir

کانون روانشناسی ساینرد ۰۹۳۰۰۱۶۸۴۲۵